provincie Zuid-Holland

GS-brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
17 november 2026

Ons kenmerk
PZH-2026-898996164
DOS-2019-0005750

Bijlagen
-

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:
Duiding Rijksplannen Landbouw, Natuur en Stikstof en Zonering rond Natura 2000-gebieden

Geachte Statenleden,

Op 3 november 2026 heeft het Rijk een nadere invulling gegeven aan de Kamerbrief *Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof* van 26 juni 2026. Onze analyse hiervan hebben we op 7 juli met u gedeeld (PZH-2026-893796050). De Kamerbrief *Ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof en Wetsvoorstel voor vastlegging van de emissiedoelen* gaat over de volle breedte van het landelijke pakket voor landbouw, natuur en stikstof (hierna: LNS). We hebben deze brief op 5 november met u gedeeld (PZH-2026-899584151). Het Rijk werkt daarin onder meer de landelijke uitstootdoelen, de rekenkundige ondergrens (hierna: RKO), de ondersteuning van agrarische ondernemers en de zonering rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden verder uit. Met deze brief geven wij u onze duiding van deze plannen en de inzet van de provincie Zuid-Holland in het vervolg. Wij sturen deze brief ook aan onze partners in de betrokken gebieden.

Het is belangrijk om vooraf op te merken dat de plannen nog volop in ontwikkeling en beweging zijn en dat het tempo van het Rijk hoog is, waarbij provincies niet altijd even goed en tijdig in het proces worden meegenomen. De komende maanden moet duidelijk worden welke alternatieven er zijn voor de fosfaatrechtennorm, welke gebieden worden geselecteerd, hoe de zones worden begrensd, wat onder doelbereik wordt verstaan, welke regels per gebied gaan gelden en hoe financiële middelen worden toegewezen. Het Rijk verwacht de gebiedsselectie in januari 2027 op te nemen in de ontwerp-Algemene Maatregel van Bestuur zonering, waarna de formele procedure met o.a. een internetconsultatie volgt. Deze brief bevat daarom nog geen definitieve keuzes per gebied.

Hieronder nemen we u kort mee in de nieuwe accenten die de brief van 3 november aanbrengt, ten opzichte van de eerdere uitwerking van juni 2026 (1). Daarna bieden we een duiding wat dit betekent voor Zuid-Holland (2). We staan natuurlijk ook stil bij de verhouding tussen de Rijksaanpak en SANE (3). Tenslotte geven we een doorkijk naar het vervolg (4).

1. Nieuwe accenten uit de Rijksbrief van 3 november 2026

Het Rijk werkt de overstap van wettelijke stikstofdoelen op basis van de kritische depositiewaarde (KDW) naar emissiedoelen voor landbouw, industrie en mobiliteit verder uit. Voor de landbouw blijft 2035 het eindjaar, met een eerste ijkmoment begin 2028. Ook

worden de bedrijfsnormen, de grondgebondenheidsnorm voor de melkveehouderij en de ondersteuning van agrarische ondernemers verder uitgewerkt.

Nieuw is dat de invoering van de RKO naar voren wordt gehaald. Het Rijk richt zich nu op 1 juli 2027. Voorwaarde voor invoering op deze datum is wel dat de doelen en maatregelen definitief zijn vastgesteld en dat de zonering en aanvullende maatregelen tegen ongewenste regionale toenames van stikstofdepositie juridisch zijn vastgelegd.

Voor de zonering zijn vooral twee wijzigingen van belang:

- Er is meer ruimte voor gebiedsgericht maatwerk. Provincies kunnen per Natura 2000-gebied bepalen welke (instructie)regels wel en niet worden toegepast in de zones en een passend voorstel doen voor de begrenzing op perceelsniveau.
- Naast deze extra maatwerkmogelijkheden is er meer tijd voor een alternatief maatregelenpakket. De termijn voor een zogenoemde omwisselbeslissing is met een half jaar verlengd tot 1 september 2028. De voorwaarden blijven gelijk: het alternatief moet gelijkwaardig bijdragen aan systeemherstel en vergunningverlening, juridisch geborgd, uitvoerbaar en handhaafbaar zijn en binnen de financiële kaders van het Rijk passen. Eventuele meerkosten komen in beginsel voor rekening van de provincie.

Het voorgestelde pakket voor de zones is een extensivering tot maximaal 1,5 grootvee-eenheid (GvE) per hectare (op gebiedsniveau), een totale stikstofgebruiksnorm van maximaal 170 kilogram per hectare per jaar en ten minste eens in de drie jaar een rustgewas. Daarnaast werkt het Rijk regels uit voor gewasbeschermingsmiddelen, waterhuishouding en grondwateronttrekkingen, naast mogelijk een tijdelijke regel om ongewenste veranderingen in het grondgebruik tegen te gaan totdat de regels volledig zijn uitgewerkt. Ook is er een regel voor mestvrije stroken langs beken, maar omdat wij geen beken in deze zin hebben geldt deze niet voor de provincie Zuid-Holland.

2. Duiding provincie Zuid-Holland

a. Meer ruimte voor maatwerk

De brief maakt duidelijk dat er veel ruimte wordt geboden aan de provincies voor maatwerk. Tegelijkertijd blijft het rijk verantwoordelijk voor de toetsing of de genomen maatregelen voldoende bijdragen aan de gestelde doelen. Dat maakt constante afstemming met het rijk noodzakelijk, om te voorkomen dat in een later stadium aanvullende maatregelen nodig blijken. Daarnaast brengt de ruimte voor maatwerk per provincie ook het risico met zich mee van een ongelijk speelveld. Via het IPO hebben provincies gepleit voor landelijke uniformiteit. We constateren dat dit in het onderhandelingsproces op een aantal punten is losgelaten.

b. Het generieke pakket

Ondernemers hebben duidelijkheid nodig over wat van hen wordt gevraagd, welke ondersteuning beschikbaar is en wanneer zij hun bedrijfsvoering moeten aanpassen. Wij blijven aandringen op een juridisch houdbare RKO en werkbare bedrijfsnormen. De ammoniaknorm per fosfaatrecht wijkt af van de door Zuid-Holland in de omgevingsvisie

opgenomen hectarenorm. Waar een hectarenorm positief uitpakt voor extensieve en/of biologische bedrijven krijgen deze met een fosfaatrechtennorm juist een grotere opgave. Het Rijk onderzoekt nog wat de precieze impact is op deze sector en of er mogelijkheden zijn om een uitzondering te maken voor deze bedrijven. De provincie Zuid-Holland blijft zich inzetten voor een norm die koplopers en extensivering niet afstraft.

c. De zoneringsaanpak

De extra ruimte voor maatwerk over welke (instructie)regels bij welke Natura 2000-gebieden wel en bij welke niet gaan gelden in de zonering is welkom, daar hebben wij ook op ingezet samen met andere provincies. Zonering is voor ons een middel voor natuurherstel, geen doel op zich. De Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden verschillen sterk. Het herstel van stikstofoverbelaste habitats vraagt gerichte maatregelen (en is niet alleen op te lossen met regels in een zone), en ook een aanpak van de drukfactoren verdroging, waterkwaliteit, invasieve exoten, versnippering en een gebrek aan natuurlijke dynamiek. De huidige zoneringsaanpak van het Rijk is uitsluitend gericht op drukfactoren die afkomstig zijn van agrarische activiteit. Zeker in Zuid-Holland spelen ook andere drukfactoren zoals invasieve exoten, verzilting en mogelijke verstoring door recreatieve activiteiten een rol waarmee we aan de slag willen. We hebben in de gebiedsgerichte Natuurherstelaanpak Rotterdamse haven gezien hoe belangrijk een brede aanpak van drukfactoren is voor natuurherstel; daar willen we ook in de andere stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden mee door.

Onze inzet is daarom dat de natuurherstelopgave en het aan kunnen tonen van additionaliteit bepalend zijn voor de gebiedsselectie, de geldende regels in de zones en de begrenzing. Een (instructie)regel moet aantoonbaar bijdragen aan het verminderen van een relevante drukfactor, waaronder stikstof.

Rond Nieuwkoopse Plassen & De Haeck zien wij op basis van de beschikbare gebiedskennis aanleiding voor gerichte regels voor stikstofgebruik in een zone van 250 meter. Dit is de vastgesteld in de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (hierna: SANE). In het gebiedsproces is als bestuurlijke richting afgesproken dat de belangen van natuur leidend worden in Meijegraslanden, gelegen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied (PZH-2026-898864253). Daarbij merken wij op dat onderdelen van het generieke Rijkspakket, zoals de verplichting tot een rustgewas, vanwege de specifieke kenmerken van het Zuid-Hollandse veenweidegebied niet overal vanzelfsprekend aansluiten op de gebiedsopgave. In de overige aangewezen Natura 2000-gebieden ligt bij de zonering meer nadruk op de hydrologische maatregelen (kwaliteit en kwantiteit) en andere drukfactoren die nu niet worden meegenomen in de Rijksaanpak.

Voor gewasbeschermingsmiddelen moet beter worden onderbouwd welke middelen de beschermde natuur bereiken en wat de effecten daarvan zijn. Binnen het Convenant Toekomstgerichte Gewasbescherming wordt gewerkt aan een landelijk beleidskader, dat in het eerste kwartaal van 2027 wordt verwacht. Wij willen de omvang en invulling van eventuele zones daarop laten aansluiten. We informeren u eind dit jaar hierover met betrekking tot de toezegging van gedeputeerde Weverling (LG/T2026.011).

De geboden ruimte voor maatwerk moet ook in de uiteindelijke regelgeving overeind blijven. Wij beoordelen die uitwerking op het verwachte natuurherstel, de juridische houdbaarheid, de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, de financiering en de gevolgen voor ondernemers, grondeigenaren en andere gebruikers.

3. De Rijksbrief in verhouding tot SANE

De SANE-onderzoeken geven inzicht in de staat van de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden, de drukfactoren en de benodigde herstelmaatregelen. De kennis die we hebben opgedaan in SANE vormt de basis voor onze inbreng richting het Rijk. Dit gaat over de staat van de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden, de drukfactoren en de benodigde herstelmaatregelen. Wij delen deze kennis en bijbehorende onderzoeken actief met het ministerie van LVVN en vragen het Rijk deze te gebruiken bij de gebiedsselectie, de keuze van (instructie)regels en de begrenzing van zones.

Daarbij bouwen wij voort op de Gebiedsgerichte Aanpak Natuurherstel Rotterdamse Haven, waaraan het Rijk in haar brief nadrukkelijk aandacht besteedt. We hebben u op 10 oktober geïnformeerd over de routekaart voor deze aanpak (PZH-2026-898423392). De kracht van deze aanpak is dat alle relevante drukfactoren in samenhang worden onderzocht en de maatregelen vanaf het begin ecologisch en juridisch worden onderbouwd. Die werkwijze benutten wij voor de additionaliteitsplannen in de overige Zuid-Hollandse gebieden. Tegelijkertijd weten we ook dat elk gebied anders is en de inhoudelijke aanpak dus niet één-op-één overal hetzelfde zal zijn.

4. Vervolg

Hoewel de Rijksbrief van 3 november verheldering brengt is er nog veel onduidelijk. Zo zijn er nog geen gesprekken geweest over de verdeling en vorm van de beschikbare middelen. We verwachten dat die het komend jaar zullen gaan worden gevoerd. Ook is nog niet geheel helder op welk niveau (Rijk – provincie) en via welke regelgevingsroutes zonering en de instructieregels en de RKO ingeregeld moeten gaan worden. Daarbij kan het zijn dat het Rijk ons oplegt bepaalde regelgeving in de provinciale omgevingsverordening op te nemen. We vinden het belangrijk dat we als provincie onze eigen democratische verantwoordelijkheid kunnen nemen en dat Provinciale Staten hierbij een rol krijgen bij de doorvertaling van de regels. Afhankelijk van het type regel kan de beoordelingsruimte echter beperkt zijn. Hierover zijn we in gesprek met het Rijk.

De komende periode vindt de zienswijzeprocedure voor het ontwerpprogramma LNS plaats, die als bijlage is toegevoegd aan de Kamerbrief. Wij zijn voornemens hiervoor een zienswijze op te stellen en in te dienen. Daarin brengen wij onze Zuid-Hollandse lijn naar voren en vragen wij om voldoende ruimte en middelen om de maatregelen uit te voeren die in onze gebieden daadwerkelijk nodig zijn. Tegelijkertijd loopt de zienswijzeprocedure over het Ontwerp-Natuurplan (de nationale uitwerking van de Natuurherstelverordening). We stellen beide zienswijzen in samenhang op. Het Rijk heeft deze zienswijzeperiodes gelijktijdig

ingericht, omdat het programma LNS een belangrijke rol speelt voor het halen van de doelen van de Natuurherstelverordening en vice versa.

We zijn hard aan de slag. De komende maanden bespreken wij met het Rijk welke gebieden, regels en begrenzingen voor Zuid-Holland passend zijn. SANE en de ervaringen uit de Natuurherstelaanpak Rotterdamse haven vormen daarvoor de basis. Wij werken de komende maanden samen met agrarische ondernemers, grondeigenaren en andere gebruikers, natuurbeheerders, waterschappen en gemeenten aan de verdere uitwerking van passende gebieden, regels en begrenzingen voor Zuid-Holland. Daarbij maken wij duidelijk waar het Rijk beslist, waar de provincie keuzes kan maken en welke vragen nog openstaan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,	plv. voorzitter,
drs. M.J.A. van Bijnen MBA	ing. R. Tieman